

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

« 30 _____ 2025 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО ПОЛІТОЛОГІЇ

рівень вищої освіти _____ перший
(бакалаврський)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність _____ С2 Політологія
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Політичні технології та аналіз
політики»

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ філософський

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

від 30 червня 2025 року, протокол № 5

Розробники: **Фісун** Олександр Анатолійович – зав. кафедри політології, професор, доктор політичних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри політології
Протокол № 16 від “27.06.2025 року

Завідувач кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Політичні технології та аналіз політики»

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна КОМАРОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією
філософського факультету

Протокол № 10 від 19 червня 2025 року

Голова методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Вступ до політології” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю С2 – Політологія.

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політика як суспільне вище, політологія як в системі наукового знання, а також базові категорії та поняття, якими оперує сучасна політична наука., вступ до спеціальності з наданням базових уявлень про політику та політологію як цілісну систему наукового знання.

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів зі специфічними особливостями обраної ними професії, допомогти студентам оволодіти мовою політичної науки, дати систематизовані наукові знання про політику та основних суб’єктів політичного процесу

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є висвітлення проблематики, предмету та наукового інструментарію політології, розкриття основних методів та процедур дослідження політики, уявлення про основні політологічні школи сучасності, про послідовність політологічного аналізу, визначення ролі та місця сучасних гуманітарних уявлень про світ і людину.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. загальна кількість годин – 120 / 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	102 год.
Індивідуальні завдання	
1 контрольна	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 06. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її

місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у б розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 08. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК 01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ФК 02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ФК 03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

ФК 09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

1.7. Перелік результатів навчання, що формуються даною дисципліною.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН 01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН 03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

ПРН 06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ПРН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.

1.8. Пререквізити. Не потребує.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології.

Формальний і традиційний етап розвитку сучасної політології. Професіоналізація і розвиток політичної науки в США. Роль Чиказького університету. Ч. Мерриам. Г. Лассуелл. Розвиток політичної науки у Франції, Німеччині та Італії. Роль Другої світової війни в розвитку політичних досліджень. Тенденції розвитку світової політичної науки після 1945 року. Біхевіоральний етап розвитку західної політології. Постбіхевіоральний етап розвитку західної політології. Сучасний розвиток політичної науки в США і Європі. Тематика європейських політологічних досліджень. The Present and the Future.

Тема 2. Політична теорія Макса Вебера.

Що таке політика? Що значить займатися політикою? Що значить жити «для» політики або «за рахунок» політики? Політика і використання влади в приватних інтересах (М.Вебер, "Політика як покликання і професія"). Три типу легітимного панування і нове розуміння влади. Апарат управління і засоби управління. Визначення базових понять політики М. Вебером (влада, панування, політичний союз, держава). Значення принципу легітимності у М. Вебера. Легальне панування з бюрократичним апаратом управління.

Традиційне панування. Харизматичний панування. Шляхи трансформації харизматичного панування.

Тема 3. Посткласична теорія демократії.

Посткласична інтерпретація демократії у М. Вебера. Бюрократія, парламенти і національна держава. Конкурентна елітистська демократія. Й. Шумпетер. Рудименти ідеї демократії. Класична демократія проти сучасної. Технократичне бачення демократії. Критика класичної теорії демократії Й. Шумпетером: загальне добро і воля народу, воля народу та особисте

прагнення («Капіталізм, соціалізм і демократія»). Конкурентна теорія демократії Й. Шумпетера: змагання за політичну владу.

Тема 4. Плюралістична теорія демократії та концепція поліархії.

Теорія груп інтересів Д. Трумена. Р. Даль. Демократія і поліархія. Основні поняття. Р. Даль. Теорія політичного плюралізму. Плюралістична теорія демократії Р. Даля. Політика, консенсус і розподіл влади. Критика плюралізму. Демократія, корпоративний капіталізм і держава. Модель демократії рівноваги: підприємницька ринкова аналогія (Макферсон). Концепція демократичного елітизму Дж. Сарторі. Меншини та еліти. Нормативна поліархія Дж. Сарторі.

Тема 5. Критика теорій політичного плюралізму.

Критика плюралізму з точки зору класової теорії (Менлі). Критика плюралізму з точки зору партисипаторної теорії демократії (Пейтмен). Участь, свобода і демократія

25. Дорадча демократія і захист публічної сфери. Розум і політична участь. Межі демократичної теорії і цілі дорадчої демократії.. Голос народу в дорадчій теорії демократії (Фишкин). Інститути дорадчої демократії. Концепція деліберативної демократії Юргена Хабермаса.

Тема 6. Політична модернізація: механізми, типологія та еволюція

Що таке модернізація? Теоретичні передумови становлення парадигми модернізації. Еволюція модернізаційної парадигми. Механізми модернізації. Моделі «піонерної» і «наздоганяючої» модернізації. Типи і шляхи модернізації. Теорія політичної модернізації С. Гантінгтона.. Політичний порядок і політичний занепад. Політичний розрив. Політичні інститути: співтовариство і політичний порядок. Політичні інститути і громадські інтереси. Модернізація і політична свідомість. Модернізація і насильство. Економічний розвиток і нестабільність. Модернізація та корупція.

Тема 7. Економічний розвиток, демократія та політичні режими.

Взаємозв'язок економічного розвитку і демократії за С. Ліпсетом. Економічний розвиток і політичні режими (Przeworski). Як демократизувалася Європа? Що викликає демократизацію? Бош «Демократія і перерозподіл» (Зіблатт). Що викликає демократизацію? Асемоглу та Робінсон «Економічні витоки». Хто насправді сприяє появі демократії? Кольєр «Шлях до демократії» Як закріплюється демократія? Тіллі «Боротьба і демократія». Як закріплюється демократія? Асемоглу та Робінсон «Економічні витоки». Напрями майбутніх досліджень виникнення демократії.

Тема 8. Глобальна динаміка політичних порядків.

Витоки та динаміка політичних порядків (Ф. Фукуяма). Насильство та суспільні порядки. Примітивний суспільний устрій, система обмеженого доступу та система відкритого доступу (Д. Норт, Дж.Волліс, Б. Вейнгагст). Світ-системний аналіз та цикли гегемонії (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі). Концепція воєнно-фіскальної природи держави Ч.Тіллі та структури європейського простору С. Роккана. Імперія та Множина (А.Негрі, М.Хардт).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усь- ого	у тому числі					Усь- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології.	15	4	4			8	14	1	1			12
Тема 2. Політична теорія Макса Вебера.	15	4	4			8	10	1	1			12

Тема 3. Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології.	15	4	4			8	10	1	1			12
Тема 4. Пліуралістична теорія демократії та концепція поліархії.	15	4	4			8	12	1	1			12
Тема 5. Критика теорій політичного пліуралізму	15	4	4			8	6	1	1			13
Тема 6. Політична модернізація: механізми, типологія та еволюція	15	4	4			8	6	1	1			13
Тема 7. Економічний розвиток, демократія та політичні режими	15	4	4			4	8	2	1			14
Тема 8. Глобальна динаміка політичних порядків.	15	4	4			4	8	1	1			14
Усього годин	120	32	32			56	120	10	8			102

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології.	4	1
2	Політична теорія Макса Вебера.	4	1
3	Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології	4	1
4	Пліуралістична теорія демократії та концепція поліархії.	4	1
5	Критика теорій політичного пліуралізму	4	1
6	Політична модернізація: механізми, типологія та еволюція	4	1
7	Економічний розвиток, демократія та політичні режими.	4	1
8	Глобальна динаміка політичних порядків.	4	1
Усього		32	8

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Визначити дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	14
2	Охарактеризуйте основні положення політичної теорії Макса Вебера. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	14

3	Дисциплінарні передумови, генеза та основні етапи розвитку сучасної політології. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	14
4	Плюралістична теорія демократії та концепція поліархії. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	12
5	Критика теорій політичного плюралізму. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	12
6	Політична модернізація: механізми, типологія та еволюція. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	8	12
7	Економічний розвиток, демократія та політичні режими. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	4	12
8	Глобальна динаміка політичних порядків. Дистанційний курс «Вступ до політології»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249	4	12
Усього		56	102

6. Індивідуальні завдання не передбачено.

7. Методи навчання

Методи навчання спрямовані на досягнення освітніх цілей та кореспондують із компетенціями: знайомство з науковими теоріями; підготовка доповідей; дискусії з проблемних питань на практичних (семінарських) заняттях.

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання

Шифр ПРН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
ПРН01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності	Лекція, знайомство з літературою, самостійний пошук інформації, підготовка до практичних занять	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної роботи, екзаменаційна робота
ПРН03	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності	Підготовка до практичних занять, написання есе, виступ на семінарі	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання доповнення або уточнення після виступу іншого студента
ПРН06	Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності	Лекція, знайомство з літературою, самостійний пошук інформації, підготовка до практичних занять	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання контрольної роботи, екзаменаційна робота
ПРН 08	Вміти використовувати базовий категорійно-поняттєвий та аналітично-	Знайомство з літературою по темам, лекція, підготовка до практичних	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання

	дослідницький апарат сучасної політичної науки	занять, самостійний пошук інформації, контрольна робота, екзамен	контрольної та екзаменаційної робіт
ПРН 16	Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань	Підготовка до практичних занять, виступ на семінарі	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання доповнення або уточнення після виступу іншого студента

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий форми контролю.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі виступів студентів із доповідями на практичних заняттях та у формі усного опитування на практичних (семінарських) заняттях. Також передбачено написання контрольної роботи.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає здатність студента засвоїти категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем.

За поточний контроль студент (здобувач) може отримати до 50 балів.

До 10 балів студент (здобувач) може отримати за написану контрольну роботу.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену на дистанційній платформі Moodle: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=16249>.

Загальна кількість балів за успішне виконання завдань екзаменаційної роботи – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань. Перше і друге питання оцінюються по 15 балів, третє – 10 балів. За бажанням (та за згодою викладача) студент має можливість обрати тестову форму складання екзамену (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь).

У разі використання заборонених джерел під час складання екзамену студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0 балів).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота								К/р	Разом	Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	10	60	40	100
6	6	6	6	6	7	7	6				

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
43-50	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
37-42	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, здатність публічно представити матеріал.
31-36	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських

	занять. Виконання завдань до кожного семінарського заняття, активна робота на семінарських заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
25-30	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
19-24	Несистемне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
13-18	Епізодичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять. Епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на семінарських заняттях (участь у роботі останніх лише за умови наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконанні завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
7-12	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-6	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та семінарських занять невідпрацьовані. Систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь неправильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Базова література

Фісун О.А. Сучасна зарубіжна політологія: Комплекс навчально-методичних матеріалів із курсу для студентів спеціальності «політологія». Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012.

Основна література

1. Бодуен Ж. Вступ до політології. К.: Основи, 1995.
2. Політологія: навч. посібник / упоряд. та ред. М.Сазонова. Харків: Фоліо, 1998. 735с.
3. Політологія / [А. Колодій, Л. Климанська, Я. Космина, В. Харченко; за наук. ред. А. Колодій]. – [2-е вид., перероб. та доп.]. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003.
4. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Ф. М. Кирилюк. К.: Центр учбової літератури, 2009.
5. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень: політичні доктрини ХХ-початку ХХІ ст. К.: Знання, 2011.
6. Фісун О.А. Сучасна зарубіжна політологія: Комплекс навчально-методичних матеріалів із курсу для студентів спеціальності «політологія». Харків.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012.

Допоміжна

7. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузький коридор. Держави, суспільства і доля свободи. К.: Наш формат, 2020.
8. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства і бідності. К.: Наш формат, 2016.
9. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. К.: Дух і літера, 2005.
10. Арон Р. Мир і війна між націями. К.: Юніверс, 2000.
11. Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів-Ів.Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
12. Вебер М. Соціологія. Загально історичні аналізи. Політика. К.: Основи, 1998.
13. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат, 2020.
14. Глобальне відродження демократії / За ред. Ларрі Даймонда і Марка Ф. Платнера. Львів: Ахілл, 2004.
15. Даль Р. А. Поліархія: участь у політичному житті та опозиція. Харків: Каравела. 2002.
16. Даль Р.А. Демократія та її критики. Харків: Вид. група «РА-Каравела», 2002.
17. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІ столітті. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
18. Демократія: Антологія / упоряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005.
19. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення. К.: К.І.С., 2000.
20. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ – 2000, 2015.
21. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. К.: Наш Формат, 2017.
22. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії й практики аналізу політики. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
23. Патнам Р. Творення демократії. Традиції громадянської активності в сучасній Італії. К.: Основи, 2001.
24. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: в 2-х т. К.: Основи, 1994.
25. Ревель Ж.-Ф. Друга молодість демократії: Майбутнє демократичного імпульсу. К. : Сфера, 2001.
26. Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
27. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. К.: АртЕк, 2001.
28. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. К.: Основи, 1997.
29. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку: від прадавніх часів до Французької революції. К.: Наш формат, 2018.
30. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. К.: Наш формат, 2019.
31. Хто є хто в європейській та американській політичній науці. Малий політологічний словник / За ред. Б.Кухти. Львів: Кальварія, 1997.
32. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм, демократія. К.: Основи, 1995.
33. Almond G.A. A Discipline Divided: Schools and Sects in Political Science. Newbury Park, CA: Sage
34. Tilly Ch. "War Making and State Making as Organized Crime," in Bringing the State Back In / Ed. by P. Evans, D. Rueschemeyer, Th. Skocpol. Cambridge: Cambridge University Press, 1985: 169-191.
35. State Formation, Nation-Building, and Mass Politics in Europe. The Theory of Stein Rokkan / Ed. by P. Flora with S. Kuhnle and D. Urwin. Oxford: Oxford University Press, 1999.
36. Ziblatt D. "How Did Europe Democratize?" World Politics, 2006, Vol. 58 (2): 311-338.

11. Інформаційні ресурси

1. American Political Science Association: <https://www.apsanet.org/>
2. International Political Science Association <https://www.ipsa.org/>
3. Political Studies Association: <https://www.psa.ac.uk/>
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. <http://www.ipiend.gov.ua/>